

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΚΙΤΣΟΠΑΝΙΔΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ (ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ)



ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΖΗΤΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2000

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο σχεδιασμός της παραγωγής στο πλαίσιο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων απαιτεί από τον παραγωγό (μικροκαλλιεργητή ή επιχειρηματία) τη βαθειά γνώση των βασικών αρχών της οικονομικής της παραγωγής και την κατάλληλη εφαρμογή τους σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης (οικογενειακής ή επιχειρηματικής μορφής). Η γνώση όμως των παραπάνω βασικών αρχών δεν εξασφαλίζει πάντοτε την επιτυχή εφαρμογή τους και τη λήψη των καταλλήλων αποφάσεων, διότι η γεωργική εκμετάλλευση λειτουργεί στην πράξη υπό συνθήκες αβεβαιότητας. Πράγματι, συχνά παρατηρείται το φαινόμενο η εφαρμογή των βασικών αρχών της οικονομικής της παραγωγής και η λήψη των ενδεδειγμένων αποφάσεων να είναι δύσκολη ακόμα και αν ο παραγωγός είναι βαθύς γνώστης των αρχών αυτών, λόγω της συνεχούς μεταβολής του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζει και λειτουργεί η γεωργική εκμετάλλευση. Με άλλα λόγια, ο παραγωγός καλείται να διευθύνει τη γεωργική του εκμετάλλευση σ' έναν κόσμο που οι τεχνικοοικονομικές συνθήκες συχνά μεταβάλλονται με αποτέλεσμα να καθίσταται το έργο του δύσκολο. Το έργο αυτό γίνεται σήμερα ακόμα δυσκολότερο από τα μέτρα που λαμβάνει η πολιτεία για τον περιορισμό της μόλυνσης του περιβάλλοντος, της διάβρωσης του εδάφους, της χρήσης του πετρελαίου, και άλλων παρόμοιων πηγών ενέργειας.

Προς αποφυγήν σύγχυσης αλλά και καλύτερης παρουσίασης της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων αρχίζουμε με τη στατική θεωρία, όπου τα πάντα είναι σταθερά και εκ των προτέρων γνωστά, και τελειώνουμε με τη δυναμική θεωρία, όπου τα πάντα είναι μεταβλητά και αβέβαια. Πιο συγκεκριμένα, στην αρχή παρουσιάζονται οι οικονομικές σχέσεις και ο σχεδιασμός της παραγωγής υπό συνθήκες βεβαιότητας, δηλ. πλήρους γνώσης και απουσίας κινδύνου και αβεβαιότητας. Στη συνέχεια δίνεται μια κατά προσέγγιση εικόνα του πραγματικού κόσμου μέσα στον οποίο ενεργεί η γεωργική εκμετάλλευση, δηλ. εισερχόμεθα στην περιοχή της ατελούς γνώσης ή του προϋπολογισμού όπου εξετάζονται οι σχέσεις μεταξύ προϋπολογισμών και γεωργικών λογαριασμών. Μετά τον προϋπολογισμό και την τήρηση γεωργικών λογαριασμών προχωρούμε σε μια βελτιωμένη εικόνα του πραγματικού κόσμου στην οποία λειτουργεί η γεωργική εκμετάλλευση με το χειρισμό των εννοιών του κινδύνου και της αβεβαιότητας. Τελικά φθάνουμε σε μια αληθινή εικόνα του πραγματικού κόσμου στην οποία ζει η γεωργική εκμετάλλευση με

την πολυπλοκότητα της διοίκησης και διαχείρισης αυτής και την έλλειψη τέλει γνώσης των τεχνικοοικονομικών συντελεστών.

Σκοπός του βιβλίου αυτού είναι να παρουσιάσει τα θεμέλια πάνω στα οποία πρέπει να στηρίζεται η λήψη των καταλλήλων αποφάσεων επί της παραγωγής και διάθεσης αυτής μιας γεωργικής εκμετάλλευσης και επί μιας σειράς πολλών άλλων προβλημάτων αυτής. Με βάση το σκοπό αυτό η ύλη του παρόντος βιβλίου διαιρείται σε πέντε μέρη και δέκα πέντε κεφάλαια. Το πρώτο μέρος με τα τρία πρώτα κεφάλαια περιλαμβάνει την έννοια, την εξέλιξη και το ρόλο της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων, τις βασικές αρχές και τους θεμελιώδεις νόμους που συνδέονται μ' αυτή, και τον οικονομικό λογισμό με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές στην υπηρεσία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Το δεύτερο μέρος με τρία άλλα κεφάλαια αναφέρεται στους συντελεστές παραγωγής και ειδικότερα στη χρήση και αξιοποίηση του εδάφους, της εργασίας και του κεφαλαίου στο πλαίσιο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Το τρίτο μέρος με τα κεφάλαια επτά μέχρι δέκα είναι αφιερωμένο στη γεωργική εκμετάλλευση ως τεχνικοοικονομική μονάδα παραγωγής, στην τυπολογία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, στο μέγεθος αυτών και στις μορφές οργάνωσής τους. Το τέταρτο μέρος με τα κεφάλαια ένδεκα μέχρι δέκα τρία ασχολείται με το σχεδιασμό της παραγωγής και τη λήψη των αποφάσεων υπό συνθήκες αφενός μεν βεβαιότητας, αφετέρου δε αβεβαιότητας, και με την ανάλυση και μέτρηση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Τέλος, στο πέμπτο μέρος με τα κεφάλαια δέκα τέσσερα και δέκα πέντε γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης και αντιμετώπισης των προβλημάτων των σύγχρονων γεωργικών εκμεταλλεύσεων που συνδέονται με το μέγεθος και την εκμηχάνιση αυτών, και την αξιολόγηση του επενδυμένου υπό διάφορες μορφές κεφαλαίου.

Πιστεύεται ότι το βιβλίο αυτό θα αποδειχθεί χρήσιμο στους γεωπόνους, οικονομολόγους, φοιτητές, παραγωγούς, κ.λ.π., που ασχολούνται με τη μελέτη των διαφόρων θεμάτων της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, διότι η ανάλυση και η παρουσίαση αυτών στηρίζονται στη μακρόχρονη εμπειρία μας από την έρευνα μεγάλου αριθμού διαφόρων τύπων γεωργικών εκμεταλλεύσεων της χώρας μας.

Πριν κλείσουμε θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας στην κ. Ε. Παράσχου-Τσίγγου για την δακτυλογράφηση μέρους του κειμένου και την κ. Ζ. Μακελλαρίδου για τη σχεδίαση των διαγραμμάτων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

σελίδα

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ , ΣΚΟΠΟΣ , ΕΞΕΛΙΞΗ, ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

12

1. Έννοια, λειτουργίες και περιεχόμενο της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων

12

2. Αντικείμενο, σκοπός και σημασία της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων

15

3. Ιστορική εξέλιξη της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων

19

4. Η θέση της Οικονομικής των Εκμεταλλεύσεων στη Γεωργική Οικονομική

21

5. Σχέση της Οικονομικής των Εκμεταλλεύσεων με άλλες Επιστήμες

23

5.1 Η σχέση της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων με τις γεωργοτεχνικές επιστήμες

23

5.2. Η σχέση της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων με τις κοινωνικές και μαθηματικές επιστήμες

25

6. Η τεχνολογική πρόοδος και ο ρόλος της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων

26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

28

1. Η εφαρμογή της οικονομικής θεωρίας και των αρχών της παραγωγής στην οικονομική των εκμεταλλεύσεων.

28

2. Βασικές σχέσεις μεταξύ συντελεστών και προϊόντων στο πλαίσιο της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων.

30

2.1. Ερωτήματα που ανακύπτουν κατά την εξέταση των σχέσεων συντελεστών και προϊόντων και μέθοδοι αντιμετώπισης αυτών

30

2.2 . 'Αριστο επίπεδο χρήσης μεταβλητού συντελεστού και σημασία του

31

2.3. 'Αριστο επίπεδο παραγομένου προϊόντος και σημασία του

43

2.4. Συνδυασμός συντελεστών ελαχίστου κόστους και υποκατάσταση αυτών

45

2.5. 'Αριστος συνδυασμός κλάδων παραγωγής ή προϊόντων και σημασία του

48

3. Θεμελιώδεις έννοιες και αρχές του κόστους στην οικονομική των εκμεταλλεύσεων

59

4. Έννοια και σπουδαιότητα του συγκριτικού πλεονεκτήματος στην οικονομική των εκμεταλλεύσεων.

64

5. Αρχές διοίκησης και διαχείρισης γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

72

1. Οι γεωργικοί λογαριασμοί και οι γεωργικές εγγραφές αναγκαία όργανα της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων.

72

2. Η εκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων προϋπόθεση εκπλήρωσης της αποστολής της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων.

75

3. Η σημασία των οικονομικών μαθηματικών και της στατιστικής ανάλυσης στην οικονομική των εκμεταλλεύσεων.	76
4. Ο ρόλος των πληροφοριών στην οικονομική των εκμεταλλεύσεων.	78
5. Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην οικονομική των εκμεταλλεύσεων.	81

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	88
1. Έννοια, χαρακτηριστικά και κατηγορίες εδάφους.	88
2. Το έδαφος ως βάση σχεδιασμού της παραγωγής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων	89
3. Παραγωγικότητα εδάφους και διατήρηση αυτής	90
4. Αξία και νοίκιο εδάφους σε σύγκριση με την αξιοποίηση αυτού	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	93
1. Έννοια, χαρακτηριστικά και κατηγορίες εργασιών	93
2. Αμοιβή εργασιών και αξιοποίηση αυτής	95
3. Απαιτήσεις σε εργασία της γεωργικής εκμετάλλευσης και αντιμετώπιση αυτών	98
4. Βαθμός απασχόλησης γεωργικής οικογένειας	99
5. Μέτρηση μονάδος εργασίας και αποτελεσματικότητας αυτής	102
6. Οργανωτική και διαχειριστική ικανότητα παραγωγού.	106

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	108
1. Έννοια, χαρακτηριστικά και διάκριση κεφαλαίου	108
2. Αμοιβή κεφαλαίου και οικονομική χρήση αυτού	110
3. Ανάγκες σε κεφάλαιο της γεωργικής εκμετάλλευσης	113
4. Αγροτική πίστη και σημασία της για τη γεωργική εκμετάλλευση	114
4.1. Έννοια, διάκριση και τρόπος αποπληρωμής δανείου	114
4.2. Σκοπός λήψης δανείου	116
4.3. Κόστος χρήσης δανείου και υπολογισμός αυτού	118

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ ΤΥΠΟΙ, ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

125

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΩΣ ΤΕΧΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	126
1. Έννοια, περιεχόμενο και χαρακτηριστικά γεωργικής εκμετάλλευσης	126
2. Χάρτης και σχέδιο παραγωγής γεωργικής εκμετάλλευσης	129
3. Έννοια και διάκριση κλάδων γεωργικής παραγωγής	131
4. Κατάταξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων	132

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

ΤΥΠΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	134
1. Έννοια και σημασία τύπων γεωργικών εκμεταλλεύσεων	134
2. Μεθοδολογία και κριτήρια καθορισμού τύπων γεωργικών εκμεταλλεύσεων	135
3. Θεωρία εκλογής κλάδων παραγωγής και συνδυασμός τους σε τύπους εκμεταλλεύσεων	138
4. Διαμόρφωση τύπων γεωργικών εκμεταλλεύσεων και παράγοντες που την επηρεάζουν	140
5. Ειδικευμένοι και μη ειδικευμένοι τύποι γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αιτίες που τους προκαλούν και πλεονεκτήματα αυτών	142
6. Τύποι εκμεταλλεύσεων φυτικής, ζωικής και μικτής παραγωγής.	146

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΜΕΓΕΘΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	150
1. Έννοια και κριτήρια προσδιορισμού μεγέθους γεωργικών εκμεταλλεύσεων	150
2. Μικρό και μεγάλο μέγεθος γεωργικών εκμεταλλεύσεων και συγκριτική παρουσίαση πλεονεκτημάτων αυτών	155
3. Μέγεθος γεωργικών εκμεταλλεύσεων βραχυχρόνια και μακροχρόνια και οικονομίες και αντιοικονομίες αυτού	162
4. Άριστο, διώσιμο και ισοδύναμο μέγεθος γεωργικής εκμετάλλευσης	167
5. Οικογενειακή γεωργική εκμετάλλευση και μέλλον αυτής	170
6. Οριακή γεωργική εκμετάλλευση	174
7. Γεωργική εκμετάλλευση μερικής απασχόλησης	177
8. Οργανική γεωργική εκμετάλλευση	179

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

ΜΟΡΦΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	182
1. Ατομική γεωργική εκμετάλλευση	182
2. Συνεταιρική γεωργική εκμετάλλευση	183
3. Συνεταιριστική γεωργική εκμετάλλευση	188
4. Γεωργική εκμετάλλευση που παράγει βάσει συμβολαίων	190

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΥΤΩΝ	193
---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΥΠΟ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΟΣ	195
1. Έννοια, σκοπός, αντικείμενο και μέθοδοι σχεδιασμού παραγωγής στο πλαίσιο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων	195
2. Γεωργικός προϋπολογισμός	197
2.1. Έννοια και διάκριση γεωργικού προϋπολογισμού	197
2.2. Προϋπολογισμός κλάδου γεωργικής παραγωγής	199
2.2.1. Προϋπολογισμός κλάδου φυτικής παραγωγής	200
2.2.2. Προϋπολογισμός κλάδου ζωικής παραγωγής	202
2.2.3. Προσδιορισμός κατωτάτης ευνοϊκής απόδοσης και τιμής κλάδων παραγωγής	204
2.2.4. Δεδομένα σύνταξης προϋπολογισμού κλάδου γεωργικής παραγωγής και πηγές προέλευσης αυτών	209
2.3. Μερικός γεωργικός προϋπολογισμός	210

2.3.1. Έννοια, σκοπός και περιεχόμενο μερικού γεωργικού προϋπολογισμού	210
2.3.2. Περιπτώσεις εφαρμογής μερικού γεωργικού προϋπολογισμού	212
2.4. Πλήρης γεωργικός προϋπολογισμός ή προϋπολογισμός ολόκληρης γεωργικής εκμετάλλευσης	219
2.4.1. Έννοια, περιεχόμενο και σκοπός πλήρους γεωργικού προϋπολογισμού	219
2.4.2. Στάδια σύνταξης προϋπολογισμού ολόκληρης γεωργικής εκμετάλλευσης	220
2.4.3. Περιπτώσεις εφαρμογής πλήρους γεωργικού προϋπολογισμού	222
2.5. Σύγκριση διαφόρων μορφών γεωργικού προϋπολογισμού.	224
3. Απλοποιημένος προγραμματισμός	225
3.1. Έννοια, σκοπός και αντικείμενο απλοποιημένου προγραμματισμού	225
3.2. Έννοια και σημασία ακαθαρίστου κέρδους γεωργικής εκμετάλλευσης και κλάδων αυτής.	226
3.3. Σχεδιασμός παραγωγής γεωργικής εκμετάλλευσης με απλοποιημένο προγραμματισμό.	228
3.3.1. Απογραφή συντελεστών παραγωγής γεωργικής εκμετάλλευσης	229
3.3.2. Διαδικασία σύνταξης σχεδίου παραγωγής γεωργικής εκμετάλλευσης.	230
3.4. Εφαρμογή του απλοποιημένου προγραμματισμού σε συγκεκριμένη γεωργική εκμετάλλευση.	235
4. Γραμμικός προγραμματισμός	249
4.1. Έννοια, σκοπός και αντικείμενο γραμμικού προγραμματισμού	249
4.2. Προϋποθέσεις και περιορισμοί εφαρμογής γραμμικού προγραμματισμού	254
4.2.1. Προϋποθέσεις εφαρμογής γραμμικού προγραμματισμού	254
4.2.2. Περιορισμοί εφαρμογής γραμμικού προγραμματισμού	256
4.3. Κλάδοι παραγωγής γεωργικών εκμεταλλεύσεων	259
4.4. Εφαρμογή γραμμικού προγραμματισμού στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις	260
4.4.1. Μεγάλος αριθμός κλάδων παραγωγής και ένας μόνο περιορισμός	261
4.4.2. Δύο κλάδοι παραγωγής και πολλοί περιορισμοί	261
4.4.3. Πολλοί κλάδοι παραγωγής και πολλοί περιορισμοί	268
4.4.4. Σιτηρέσια διατροφής ζώων και ελάχιστο κόστος αυτών	284
5. Σύγκριση γεωργικού προϋπολογισμού, απλοποιημένου προγραμματισμού και οριακής ανάλυσης με το γραμμικό προγραμματισμό	288
5.1. Γεωργικός προϋπολογισμός και γραμμικός προγραμματισμός	288
5.2. Απλοποιημένος και γραμμικός προγραμματισμός	291
5.3. Οριακή ανάλυση και γραμμικός προγραμματισμός	293
6. Χρηματικός προϋπολογισμός	295
6.1. Έννοια, σκοπός και περιεχόμενο χρηματικού προϋπολογισμού	295
6.2. Χρόνος και τρόπος σύνταξης χρηματικού προϋπολογισμού	297
6.3. Πλεονεκτήματα χρήσης χρηματικού προϋπολογισμού	299

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΥΠΟ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΟΣ	302
1. Έννοια και σημασία κινδύνου και αβεβαιότητας στο πλαίσιο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων	302
2. Πηγές προέλευσης κινδύνου και αβεβαιότητας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις	306
2.1. Κίνδυνος και αβεβαιότητα κατά την παραγωγή των γεωργικών προϊόντων	307

2.2. Κίνδυνος και αβεβαιότητα κατά τη διάθεση των γεωργικών προϊόντων	308
2.3. Κίνδυνος και αβεβαιότητα κατά τη χρηματοδότηση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων	309
2.4. Κίνδυνος και αβεβαιότητα τεχνολογικής, θεσμικής και κοινωνιολογικής φύσεως	309
3. Αναμενόμενες ποσότητες και τιμές και μεταβλητότητα αυτών	310
3.1. Προσδιορισμός αναμενόμενων ποσοτήτων και τιμών	310
3.2. Μεταβλητότητα αναμενόμενων ποσοτήτων και τιμών και μέτρηση αυτής	314
4. Λήψη αποφάσεων υπό συνθήκες κινδύνου και αβεβαιότητας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις	316
4.1. Δένδρο αποφάσεων	317
4.2. Πίνακας αναμενόμενων εισοδημάτων	322
4.3. Κανόνες λήψης αποφάσεων και παράγοντες που επηρεάζουν την εκλογή τους	323
5. Τρόποι μείωσης κινδύνου και αβεβαιότητας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις	326
5.1. Τρόποι μείωσης κινδύνου και αβεβαιότητας κατά την παραγωγή των γεωργικών προϊόντων	327
5.2. Τρόποι μείωσης κινδύνου και αβεβαιότητας κατά τη διάθεση των γεωργικών προϊόντων	332
5.3. Τρόποι μείωσης κινδύνου και αβεβαιότητας κατά τη χρηματοδότηση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων	333
5.4. Τρόποι μείωσης κινδύνου και αβεβαιότητας δια μέσου της ευκαμψίας	334

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΕΧΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ ΑΥΤΩΝ	336
1. Ο ισολογισμός και οι σχέσεις μεταξύ των στοιχείων αυτού ως δείκτες οικονομικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων	336
2. Η επίδραση της σχέσης του δανειζομένου προς το ίδιο κεφάλαιο επί της αποδοτικότητας του τελευταίου	339
3. Πρόσοδοι, δαπάνες, κέρδος και εισοδήματα γεωργικών εκμεταλλεύσεων και διερεύνηση παραγόντων επηρεασμού αυτών	342
4. Η πορεία των εισπράξεων και των πληρωμών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ως δείκτης αντιμετώπισης οικονομικών υποχρεώσεων αυτών	345
5. Τεχνικοοικονομική ανάλυση και σύγκριση ολόκληρης γεωργικής εκμετάλλευσης και κλάδων παραγωγής αυτής	346
6. Αποτελεσματικότητα γεωργικών εκμεταλλεύσεων και δείκτες μέτρησης αυτής	351

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	357
---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	359
1. Μέγεθος γεωργικών εκμεταλλεύσεων και παραγωγικότητα αυτών	359
2. Εκμηχάνιση γεωργικών εκμεταλλεύσεων και απασχόληση γεωργικής οικογένειας	362
2.1. Σπουδαιότητα εκμηχάνισης γεωργικών εκμεταλλεύσεων	363
2.2. Κόστος εκμηχάνισης γεωργικών εκμεταλλεύσεων	364
2.3. Εκλογή μηχανημάτων και παράγοντες που την επηρεάζουν	370

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ **ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ**

Η επιτυχής οργάνωση και λειτουργία των γεωργικών εκμεταλλεύσεων δεν στηρίζεται σήμερα μόνο στην εμπειρία και τον αυτοσχεδιασμό των παραγωγών. Χρειάζεται μια βαθειά γνώση των βασικών αρχών ορισμένων τεχνικών, βιολογικών και οικονομικών κλάδων της επιστήμης. Κι' αυτό γιατί είναι γνωστό ότι οι τεχνικές σχέσεις συντελεστών παραγωγής και παραγομένων φυτικών και ζωϊκών προϊόντων, και οι αντίστοιχες οικονομικές σχέσεις αυτών αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την εξασφάλιση της καλής διοίκησης και διαχείρισης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Πέραν αυτών όμως ουσιώδης είναι η συμβολή των γεωργικών λογαριασμών, της εκτιμητικής, των οικονομικών μαθηματικών, της στατιστικής ανάλυσης και πρόσφατα των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην ορθολογιστική οργάνωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Ύστερα από αυτά μια συνοπτική παρουσίαση των βασικών αρχών όλων των παραπάνω κλάδων της επιστήμης κρίνεται απαραίτητη πριν από την παρουσίαση των κυρίων θεμάτων της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ, ΣΚΟΠΟΣ, ΕΞΕΛΙΞΗ, ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

1. Έννοια, λειτουργίες και περιεχόμενο της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων

Οικονομική των εκμεταλλεύσεων είναι η επιστήμη και τέχνη του συνδυασμού ιδεών, μέσων, μεθόδων, υλικών και ανθρώπων για την παραγωγή και διάθεση προϊόντων ή την προσφορά υπηρεσιών επικερδώς. Η επιστήμη αναφέρεται στη γνώση της οργάνωσης αυτών, ενώ η τέχνη συνδέεται με τη δεξιοτεχνία εκτέλεσης ορισμένων εργασιών. Πάντως, οι δύο έννοιες θεωρούνται μάλλον συμπληρωματικές παρά ανταγωνιστικές, δηλ. η μια δεν αποκλείει την άλλη. Ο γενικός αυτός ορισμός ισχύει για όλες τις κατηγορίες των εκμεταλλεύσεων ή επιχειρήσεων, περιλαμβανομένης και της γεωργικής εκμετάλλευσης. Ειδικότερα για την οικονομική των γεωργικών εκμεταλλεύσεων έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί πολλοί ορισμοί, από τους οποίους φαίνεται ότι οι γεωργοοικονομολόγοι δεν συμφωνούν στη διατύπωση ενός κοινού ορισμού. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει ένας παγκοσμίως αποδεκτός ορισμός της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αφού δεν έχει διατυπωθεί μέχρι στιγμής ένας απλός και περιεκτικός ορισμός αυτής που να περιγράφει έστω και περιληπτικά την αποστολή και τις λειτουργίες της. Πράγματι, για μερικούς η οικονομική των εκμεταλλεύσεων είναι ουσιαστικά ένα άλλο όνομα της οικονομικής της παραγωγής, ενώ για άλλους είναι η τέχνη της επιτυχούς διοίκησης και διαχείρισης της γεωργικής εκμετάλλευσης. Παρ' όλα αυτά ως ένα συγκεκριισμό των διατυπωθέντων ορισμών μπορούμε να πούμε ότι οικονομική των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (farm management) είναι ο κλάδος της γεωπονικής επιστήμης που ασχολείται με τη λήψη ορθολογιστικών αποφάσεων γύρω από την κατανομή των εκάστοτε διαθέσιμων συντελεστών (εδάφους, εργασίας και κεφαλαίου) μεταξύ ενός αριθμού εναλλακτικών συνδυασμών κλάδων παραγωγής και την παρακολούθηση της λειτουργίας του προκρινόμενου σχεδίου παραγωγής για την επίτευξη του μεγαλύτερου, σταθερότερου και διαρκέστερου

οικονομικού αποτελέσματος σε επίπεδο ατομικής εκμετάλλευσης. Η οικονομική των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ορίζεται συχνά και ως ο κλάδος της γεωπονικής επιστήμης που σχετίζεται με τη λήψη των αποφάσεων όσον αφορά την οργάνωση και λειτουργία αυτών τόσο επί της παραγωγής, όσο και επί της διάθεσης των προϊόντων υπό συνθήκες κινδύνου και αβεβαιότητας, δηλ. υπό μεταβαλλόμενες οικονομικές, τεχνολογικές, κλιματολογικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες. Με άλλα λόγια, οικονομική των γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι βασικά και πριν απ' όλα ο κλάδος της γεωπονικής επιστήμης που ασχολείται με τη λήψη των αποφάσεων μπροστά σε μια ευρεία σειρά προβλημάτων που προκύπτουν κατά μεγάλο ποσοστό από τις μεταβαλλόμενες συνθήκες εντός και εκτός της γεωργικής εκμετάλλευσης. Στην πράξη όμως είναι δύσκολο αν όχι αδύνατο να διατυπωθεί ένας ορισμός της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που να περιλαμβάνει καθαρά την έννοια και τις λειτουργίες της. Για το λόγο αυτό σήμερα δίνουν μικρότερη σημασία στη διατύπωση ενός ορισμού της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και μεγαλύτερη έμφαση στις λειτουργίες της, μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση κατέχουν ο σχεδιασμός της παραγωγής, η εφαρμογή και παρακολούθηση του σχεδιασμού αυτού παραγωγής, και ο έλεγχος με την εκτίμηση των αποτελεσμάτων αυτού.

Ο σχεδιασμός της παραγωγής διέρχεται από ορισμένα στάδια στα οποία περιλαμβάνονται η αναγνώριση και ο προσδιορισμός του προβλήματος, η απόκτηση της αρχικής πληροφορίας, η εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων και η ανάλυση κάθε εναλλακτικής λύσης. Ο σχεδιασμός της παραγωγής είναι η πιο βασική λειτουργία της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αφού εμπλέκει τη λήψη αποφάσεων για την ανάληψη μιας ενέργειας και την εκλογή της ειδικής μεθοδολογίας που πρέπει να ακολουθηθεί για την επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού οικονομικού αποτελέσματος. Με δυο λόγια σχεδιασμός της παραγωγής είναι η παρουσίαση δυνατικών λύσεων. Έτσι, με το σχεδιασμό της παραγωγής αποφασίζεται προκαταβολικά τι πρέπει να παραχθεί, πόσο να παραχθεί, πως να παραχθεί, πότε να παραχθεί και ποιος θα είναι ο υπεύθυνος της εφαρμογής, της παρακολούθησης και του ελέγχου του σχεδίου παραγωγής της γεωργικής εκμετάλλευσης. Με άλλα λόγια, ο σχεδιασμός της παραγωγής είναι προαπαιτούμενο της εφαρμογής, της παρακολούθησης και του ελέγχου του σχεδίου παραγωγής.

Η εφαρμογή και η παρακολούθηση του σχεδίου παραγωγής είναι η δεύτερη μεγάλη λειτουργία της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αφού στην ουσία αναλαμβάνει να θέσει σε εφαρμογή και παρακολουθήσει το επιλεγέν σχέδιο παραγωγής. Με άλλα λόγια, η λειτουργία

αυτή της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων περιλαμβάνει δύο στάδια: α) τον συνδυασμό των υπαρχόντων συντελεστών όπως έχουν ή μετά τη συμπλήρωσή τους (δι' αγοράς ή ενοικίασης) από άλλους, και β) την παρακολούθησή τους κατά τη διάρκεια του έτους από την πλευρά του τρόπου χρησιμοποίησης. Ένα σπουδαίο μέρος της λειτουργίας αυτής αποτελεί η ύπαρξη των διαθέσιμων συντελεστών στην κατάλληλη χρονική στιγμή.

Ο έλεγχος του σχεδίου παραγωγής σε συνδυασμό με την εκτίμηση των αποτελεσμάτων αυτού συνίσταται στη σύγκριση των πραγματοποιηθέντων και υπολογισθέντων τεχνικοοικονομικών συντελεστών με τους προϋπολογισθέντες και μάλιστα κατά τη διάρκεια του έτους για να είναι δυνατοί οι κατάλληλοι χειρισμοί. Στην πράξη, ο έλεγχος του σχεδίου παραγωγής περιλαμβάνει τρία τμήματα: α) τον προϋπολογισμό ορισμένων τεχνικοοικονομικών συντελεστών (π.χ. απόδοση ανά στρέμμα ή κεφαλή ζώου, σχέση τροφής προς γάλα, κρέας, αυγά κλπ., αριθμό απογαλακτιζομένων χοιριδίων ανά χοιρομητέρα, τιμές προμηθειών και προϊόντων, κλπ.), β) τη σύγκριση των παραπάνω συντελεστών με τους πραγματοποιηθέντες και υπολογισθέντες δια μέσου της τήρησης γεωργικών λογαριασμών, και γ) τις γινόμενες διορθώσεις στο σχεδιασμό της γεωργικής παραγωγής τόσο κατά τη διάρκεια του έτους, εφ' όσον είναι δυνατόν, όσο και για το σχεδιασμό της γεωργικής παραγωγής του επομένου έτους. Αν και ο έλεγχος του σχεδίου παραγωγής απαιτεί την τήρηση αξιόπιστων και μεγάλης ακρίβειας γεωργικών λογαριασμών και εγγραφών, και την ικανότητα αξιοποίησης αυτών, εν τούτοις στην πράξη ο έλεγχος αυτός είναι κάτι περισσότερο από την απλή τήρηση γεωργικών λογαριασμών, αφού συνεχώς μας τροφοδοτεί με πληροφορίες για το παρόν και το μελλοντικό σχέδιο παραγωγής. Με δυο λόγια, έλεγχος σημαίνει ανάλυση και εκτίμηση του εφαρμοζομένου σχεδίου παραγωγής καθόλη τη διάρκεια του έτους.

Οι παραπάνω τρεις λειτουργίες της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων αλληλοσυσχετίζονται μεταξύ τους για την επίτευξη του επιδιωκόμενου απ' αυτή σκοπού.

Περιεχόμενο της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, που εμπίπτει στο πεδίο της γεωργικής μικροοικονομίας, αποτελούν η παραγωγή, η διάθεση και η χρηματοδότηση. Η οργάνωση της παραγωγής με την εκλογή των καταλλήλων φυτών και ζώων και την αξιοποίηση των διαθέσιμων συντελεστών δια μέσου αυτών αποτελεί τον πυρήνα της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Πιο συγκεκριμένα, στην οργάνωση της παραγωγής περιλαμβάνονται οι κλάδοι παραγωγής που πρόκειται να συνδυασθούν, οι ποικιλίες των φυτών που θα καλλιεργη-

θούν, οι φυλές των ζώων που θα εκτραφούν, οι ποσότητες των λιπασμάτων, των ζωοτροφών και των φαρμάκων που θα χορηγηθούν, τα μηχανήματα και εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν, οι τεχνικές που θα εφαρμοσθούν κλπ. Η διάθεση της παραγωγής θεωρείται απαραίτητη, διότι η μεγιστοποίηση του οικονομικού αποτελέσματος, που αποτελεί στόχο της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, δεν εξαρτάται μόνο από τον επιτυχή συνδυασμό των φυτών και των ζώων, αλλά και από την αγορά των προμηθειών και την πώληση των προϊόντων σε ευνοϊκές τιμές. Η χρηματοδότηση, υπό την έννοια του ποσού του δανείου, των πηγών προέλευσης αυτού, και των τομέων επένδυσης και αξιοποίησης, αποτελεί ουσιαστικό περιεχόμενο της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Συνοπτικά μπορεί να λεχθεί ότι η παραγωγή αναφέρεται στο τι να παραχθεί, πως να παραχθεί και πιο συνδυασμό των συντελεστών και προϊόντων να προτιμήσει, ενώ η διάθεση συνδέεται με το που, πότε και πως να αγοράσει τις προμήθειες και να πουλήσει τα προϊόντα. Από την άλλη πλευρά, η χρηματοδότηση έχει σχέση με τις πηγές και τους όρους απόκτησης ορισμένων κεφαλαίων, το σκοπό χρησιμοποίησης αυτών και τον τρόπο επιστροφής τους. Πάντως, το περιεχόμενο της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων γίνεται με την πάροδο του χρόνου περισσότερο ποσοτικό με έμφαση στις επιλογές χειρισμού του κινδύνου και στις αναγκαίες επιδεξιότητες που συνδυάζουν την τεχνική της παραγωγής και διάθεσης με την οικονομικότητα της γεωργικής εκμετάλλευσης, επειδή η γεωργική παραγωγή και διάθεση αυτής λαμβάνει μέρος σ' ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Επιπρόσθετα, περιεχόμενο της οικονομικής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων αποτελούν η έρευνα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η διδασκαλία των πορισμάτων αυτής και η εφαρμογή τους σε επίπεδο εκμετάλλευσης για την αξιοποίηση των περιορισμένων συντελεστών με αποτέλεσμα την αύξηση του εισοδήματος και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών.

2. Αντικείμενο, σκοπός και σημασία της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων.

Αντικείμενο της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων είναι η οργάνωση και διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων κατά τρόπο που να εξασφαλίζει τη μεγιστοποίηση του κέρδους ή του γεωργικού εισοδήματος αυτών. Αυτό επιτυγχάνεται με την ορθολογιστική χρήση των διαθεσίμων συντελεστών δια μέσου του αρίστου συνδυασμού των διαφόρων κλάδων

παραγωγής. Για τη λύση του προβλήματος αυτού ο παραγωγός πρέπει να πάρει ορισμένες αποφάσεις. Οι αποφάσεις αυτές αναφέρονται:

α) στην οργάνωση της παραγωγής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και είναι αφενός μεν στρατηγικής, αφετέρου δε λειτουργικής φύσεως. Οι αποφάσεις στρατηγικής φύσεως απαιτούν μεγάλες επενδύσεις και η επίδρασή τους είναι μακράς διαρκείας. Τέτοιες αποφάσεις σχετίζονται με το άριστο μέγεθος της γεωργικής εκμετάλλευσης, με τον καλύτερο προγραμματισμό της εργασίας και των μηχανημάτων, με την εκλογή του καταλλήλου είδους, μεγέθους και τύπου των γεωργικών κατασκευών, με την εκλογή του καταλλήλου συστήματος αρδεύσεων και την εκτέλεση του καταλλήλου προγράμματος βελτίωσης και διατήρησης της παραγωγικότητας του εδάφους. Οι αποφάσεις λειτουργικής φύσεως παίρνονται καθημερινά, απαιτούν μικρές επενδύσεις και η επίδρασή τους είναι βραχείας διαρκείας. Παραδείγματα αποφάσεων της μορφής αυτής αποτελούν η εκλογή των κλάδων παραγωγής (δηλ. το είδος του παραγομένου προϊόντος) που εμπλέκει την έκταση και το συνδυασμό των φυτών και των ζώων τα οποία πρόκειται να καλλιεργηθούν και εκτραφούν, ο συνδυασμός των κλάδων φυτικής και ζωϊκής παραγωγής (δηλ. η ποσότητα του παραγομένου προϊόντος) που εμπλέκει το βαθμό ειδικευμένης και μη ειδικευμένης παραγωγής σε συνδυασμό με την ποσότητα των χρησιμοποιούμενων συντελεστών ανά μονάδα έκτασης εδάφους ή ανά κεφαλή ζώου (επίπεδο συντελεστών), η εκλογή της πιο αποτελεσματικής μεθόδου ή πρακτικής ή συνδυασμού αυτών που οδηγεί στο ελάχιστο κόστος (δηλ. τον τρόπο παραγωγής του προϊόντος), και η εκλογή του χρόνου παραγωγής αφού υπάρχουν κλάδοι παραγωγής διαφόρου διαρκείας παραγωγικής περιόδου (ετήσιοι και πολυετείς κλάδοι παραγωγής), διαφόρου ετησίας χρονικής περιόδου (κλάδοι παραγωγής 3 μήνου, 6 μήνου, 10 μήνου διαρκείας παραγωγικής περιόδου) και διαφόρου εποχής σποράς και συγκομιδής (πρώιμες, μεσοπρώιμες και όψιμες ποικιλίες).

β) στη διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, στην οποία υπάρχουν η έγκαιρη και πιο αποδοτική εκτέλεση κάθε είδους εργασίας, η πιο αποδοτική αξιοποίηση του ιδίου κεφαλαίου σε συνδυασμό με την πιο κατάλληλη πηγή δανειοδότησης, η τήρηση του καταλληλότερου συστήματος γεωργικών λογαριασμών, η κατάλληλη προσαρμογή στην ασκούμενη γεωργική πολιτική, ο κατάλληλος συνδυασμός των προϊόντων για ιδιοκατανάλωση και πώληση στην αγορά, κλπ.

γ) στην αγορά των προμηθειών και στην πώληση των προϊόντων με απώτερο σκοπό την ελαχιστοποίηση του κόστους και τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Η ελαχιστοποίηση του κόστους των προμηθειών συνδέεται

με το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο της αγοράς τους, ενώ η μεγιστοποίηση του κέρδους της εκμετάλλευσης συνδέεται με το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο πώλησής των προϊόντων.

Σκοπός της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων είναι η επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού κέρδους ή εισοδήματος στο πλαίσιο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με την άριστη αξιοποίηση των διαθεσίμων συντελεστών δια μέσου της παραγωγής φυτικών και ζωϊκών προϊόντων. Η επίτευξη του σκοπού αυτού απαιτεί από τον παραγωγό τη γνώση των βασικών λειτουργιών της οικονομικής της παραγωγής, των μεθόδων ανάλυσης, των αρχών της φυτοτεχνίας, ζωοτεχνίας, βιολογίας, γενετικής, μηχανικής κ.λπ. που προσδιορίζουν την ανάπτυξη και παραγωγή των φυτών και των ζώων, της λειτουργίας των οργανισμών που επηρεάζουν τις γεωργικές εργασίες, και των κανόνων που διέπουν τις τιμές των προμηθειών και των προϊόντων. Με άλλα λόγια, οι παραγωγοί πρέπει να συγκεράσουν τη γνώση των σχέσεων συντελεστών και προϊόντων, τιμών προμηθειών και προϊόντων, και διαθεσίμων ποσοτήτων συντελεστών με τις κατάλληλες μεθόδους ανάλυσης για να προσδιορίσουν το πιο επικερδές σχέδιο παραγωγής. Η μεγιστοποίηση του κέρδους ή του εισοδήματος μπορεί να επιτευχθεί και μ' εκείνο το συνδυασμό των συντελεστών και των κλάδων φυτικής και ζωϊκής παραγωγής, που εξισώνει το οριακό προϊόν όλων των συντελεστών παραγωγής με το οριακό κόστος αυτών σ' όλους τους κλάδους παραγωγής. Η μεγιστοποίηση του κέρδους ή του εισοδήματος, δια μέσου της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων, επιδιώκεται για μια μεγάλη περίοδο ετών και όχι μόνο για ένα χρόνο. Επειδή όμως στην πράξη οι πιο πολλοί παραγωγοί δεν μπορούν να πετύχουν τη μεγιστοποίηση του κέρδους ή του εισοδήματός τους, γι' αυτό αρκούνται στην εξασφάλιση τουλάχιστον ενός ελαχίστου εισοδήματος.

Εκτός όμως από τον παραπάνω σκοπό, επιδίωξη της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων είναι και η αύξηση της περιουσίας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με την επανεπένδυση μέρους του γεωργικού εισοδήματος (εφ' όσον αυτό είναι δυνατόν) ή η διατήρηση μιας βιώσιμης γεωργικής εκμετάλλευσης, αποφεύγοντες τους μεγάλους κινδύνους που συνεπάγονται μια μεγαλύτερη επένδυση και η ειδίκευση στην παραγωγή.

Από τα παραπάνω επισημαίνεται η μεγάλη σημασία της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων για την ορθολογιστική οργάνωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και κατά συνέπεια την επίτευξη του αντικειμενικού της σκοπού. Πράγματι, η δια μέσου της οικονομικής των εκμεταλλεύσεων ορθολογιστική οργάνωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων αποτελεί βασική προϋπόθεση μεγιστοποίησης του οικονομικού αποτελέσματος με τους εκάστοτε διαθέσιμους συντελεστές και κλάδους παραγωγής.